15.11.2017
Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
Asiantuntijapyyntö 13.11.2017

**Hallituksen esitys 146/2017 vp eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta**

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys HE 146/2017 vp eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry on saanut kutsun asiassa asiantuntijana kuultavaksi.

Lausuntomme kohdistuu ajokorttilain muutosehdotuksiin, joissa käsitellään kuljettajaopetusta ja kuljettajantutkintoa.

**Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry esittää lausuntonaan seuraavaa.**

Ajokorttilain ehdotuksessa ajokorttiopetusta kevennettäisiin radikaalista ilman, että kuljettajantutkintoa tosiasiallisesti kehitettäisiin. Ehdotuksesta ei käy ilmi yhtään niin konkreettista tutkinnon sisältöön ja rakenteeseen liittyvää kehittämiskohdetta, jolla voitaisiin varmuudella todentaa liikenneturvallisuuden vaatimukset huomioon otetuiksi. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry toteaa, että ehdotus on heikosti perusteltu eikä voimaantuloa 1.7.2018 voida pitää realistisena.

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry katsoo, että tällä ehdotuksella liikenne- ja viestintäministeriö on harhauttanut toimijoita ja päättäjiä lupaamalla kuljettajantutkinnon voimistamista katteettomasti. Useamman vuoden aikana esillä olleet ehdotukset ajokorttiopetuksen keventämiseksi ovat johtaneet ajattelun siihen, että keskittyminen kuljettajantutkinnon sisältöihin on jäänyt vähemmälle. Uusien kuljettajien turvallisten liikkumisvalmiuksien näkökulmasta sisällöt ovat ratkaisevia.

Ehdotuksessa ajo-opetuksen aloittamisen vähimmäisikää B-luokassa ehdotetaan laskettavaksi 16 vuoteen pitemmän ajan varaamiseksi ajokokemuksen kerryttämiseen turvallisissa olosuhteissa. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry huomauttaa, että Suomessa on jo käytössä valvotun ajo-opetuksen malli, joka on jaksotettu yhteen osaan ennen ajokoetta ja kahteen osaan ajokokeen jälkeen. Nykyinen järjestelmä toimii tehokkaasti ja tukee vahvasti uusien kuljettajien vahinkoriskin nopeaa alenemista.

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry muistuttaa, että valvotun ajamisen turvallisuushyödyistä on myönteisiä tuloksia, mutta osa tuloksista on myös ristiriitaisia tai jopa kielteisiä.

Järjestelmää muuttamalla emme voi varmuudella tietää mihin lopputulokseen Suomessa päädyttäisiin. Ajo-opetuksen aloittamisen ikärajaa on jo kertaalleen laskettu Suomessa 17,5 vuodesta 17 vuoteen. Tämä ei ole vaikuttanut opetuslupaopetuksessa merkittävään ajo-opetuksen aloittamisen aikaistamiseen.

Ajokorttiin johtavaa koulutusta on viime vuosikymmeninä koetettu parantaa säätelemällä opetusmääriä ja sisältöjä sekä opetuksen jaksotusta ohjaavaa opetussuunnitelmaa uusimpien teoreettisten näkemysten mukaisesti. Käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa kannusteena opetuksen kehittämiselle on kuljettajantutkinnon säätely. Tutkinnon arvellaan ohjaavan opetusta, ja kun tutkinnon edustavuutta parannetaan, myös opetuksen ajatellaan muuttuvan toivottuun suuntaan.

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry
Postiosoite: Koivunoksa 7, 04200 Kerava
y-tunnus 2642072-4 | www.liitu.fi

Tutkinnon muuttamiselle on monia mahdollisuuksia ja suuntia. Kokonaan eri asia on kehittää tutkintoa niin, että lopputuloksesta tulisi järkevä. Tutkinnon kehittäminen ei välttämättä tuota sen turvallisempia kuljettajia, eikä anna takeita edullisemmasta ajokortin hinnasta. Vastuullisuuden ja kypsyyden mittaaminen, tyypillisen toiminnan arviointi, turvallisuusmotiivien luotettava arviointi ja vastaavat asiat olisivat tulevan kuljettajauran turvallisuuden ennustamisen kannalta olennaisia. Niiden luotettava ja tasalaatuinen arviointi kuljettajantutkinnossa on kuitenkin vaikeaa tai mahdotonta.

Ehdotetun mallin vaikutuksista ja tuloksellisuudesta ei ole vielä näyttöjä.

Ajokortin hankkimisjärjestelmän tehtävänä on varmistaa, että ajo-oikeuden saavalla henkilöllä on riittävät valmiudet selviytyä liikenteessä. Hyvässä järjestelmässä tavoitteet, koulutusprosessi, tutkinto ja opettajien osaaminen ovat tasapainossa keskenään. Nyt käsittelyssä olevassa ehdotuksessa kuljettajakoulutuksen uudistamisen tavoitteet ja lähtökohdat eivät tarkastele järjestelmän kehittämistä kokonaisuudessaan.

Suomalaista ajokortin hankkimisjärjestelmää on kehitetty pitkäjänteisesti tutkimustietoon ja ajamisen sekä oppimisen teorioihin nojautuen. Erityisesti henkilöauton ajokortin monivaiheinen suorittamismalli on esimerkki, joka on syntynyt kuljettajaopetus- ja tutkintojärjestelmän yhteisestä kehittämisestä. Kuljettajaopetuksesta on muodostunut laajin ja kattavin liikennekasvatuksen kanava Suomessa. Koska uusien kuljettajien vahinkoriski on korkea ja liikenneonnettomuudet ovat merkittävä kansantaloudellinen ongelma, on kuljettajakoulutusjärjestelmän muuttamiselle oltava aina vahvat perusteet. Järjestelmää on kehitettävä turvallisuusnäkökulmaa painottaen moniammatillisena yhteistyönä. Hyviin lopputuloksiin päästään kehittämällä järjestelmää vähin erin kokeilujen ja tutkimuksen avulla.

15.11.2017
Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
Asiantuntijapyyntö 13.11.2017

**Ajokorttilain muuttamisen edetessä ehdotetusti Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry esittää kantanaan seuraavaa.**

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry kannattaa ajokorttiopetuksen ja sen toteutuksen vaatimuksien keventämistä ja opetuksen valinnaisuuden lisäämistä. Väljennykset mahdollistavat erilaisten oppimis- ja opetusmenetelmien sekä oppimisympäristöjen hyödyntämisen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti nykyistä laajemmin. Ajokortteja suorittaville asetetut vaatimukset turvallisuuspainotteisista koulutuksista ja ajo-opetuksesta on kannatettavaa turvallisten ajovalmiuksien perusteisiin ohjaamiseksi. Liikenteen turvallisuuskouluttajat pitää tarkoituksenmukaisena tehostaa uusien kuljettajien rikkomusseurantaa koulutusvaatimuksella. Kannatamme ehdotetusti B-luokan ajokortin suorittamista yksivaiheisesti sekä kuljettajantutkinnon vaativuuden lisäämistä.

**Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry esittää kommentteinaan seuraavaa.**

***35 § Ryhmän 1 ajokorttia koskevat koulutusvaatimukset***

*Koulutukseen on sisällytettävä teoriaopetusta ja ajo-opetusta, joka voidaan osin antaa simulaattorilla.*

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry katsoo, että kyseisessä kohdassa tarkoitetussa riskientunnistamiskoulutuksessa on tarpeetonta ylläpitää kansallista lisäsääntelyä ja rajoittaa yksilöllisiä tarpeita vastaavaa tapaa toteuttaa koulutusta esitetysti. Tosiasiallisesti käytännön ajotuntuma säilyy ajokorttiopetuksessa kaikissa tapauksissa ja simulaattorin käyttöä rajoittava vaatimus hidastaa laitteiden ja ohjelmistojen jatkokehitystä. On otettava huomioon se, että simulaattorin käyttö on vasta alkuvaiheessa ja siinä on paljon kehittämismahdollisuuksia. Kokeiltuja laitteita ja etenkin ohjelmia hiomalla päästään parempiin oppimistuloksiin kuin perinteisessä ajoharjoittelussa. Samalla kuljettajakoulutukseen saadaan tuottavuuslisä markkinalähtöisten kuluttajaa hyödyttävien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseksi.

Muutosehdotus: *Koulutukseen on sisällytettävä teoriaopetusta ja ajo-opetusta~~, joka voidaan osin antaa simulaattorilla~~.*

***40 § Opetuksessa ja ajoharjoittelussa käytettävät ajoneuvot ja muut opetusvälineet***

*Ajo-opetuksessa ja muussa koulutuksessa voidaan käyttää myös simulaattoreita ja muita opetusvälineitä, joiden on vastattava suoritettavan ajokortin luokkaa koskevia vaatimuksia.*

Ehdotuksen mukaisesti simulaattoreilta ei vaadittaisi enää viranomaisen hyväksymistä. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry ei kannata viranomaishyväksynnästä luopumista. Simulaattoreiden yleistymistä edistäisi laitteiden standardisointi ja entistä laajemmat empiiriset toimivuusnäytöt. Viranomaishyväksynnällä säilytetään mahdollisuudet käytettävien laitteiden ja ohjelmistojen laadukkaalle kehittymiselle tukemaan yhä kattavammin parempia oppimistuloksia.

15.11.2017
Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
Asiantuntijapyyntö 13.11.2017

***42 §. Opetusluvan myöntämisen edellytykset ryhmän 1 ajokorttia varten.***

Ehdotuksessa esitetään opetuslupaopettajan kokeesta luopumista. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry ei kannata kyseisestä kokeesta luopumista. Opetuksen suunnitelmallisuus ja odotettu vaikuttavuus heikkenisivät entisestään, jos opetuslupaopettajalta vaadittavaa perustietämystä ajokorttiopetusta ohjaavista normeista ei mitattaisi kokeella. Huomioitavaa on, että liikennerikkomusmäärien vähenemä on ollut vuoden 2013 kuljettajaopetuksen jälkeen suurempi autokoulussa opetetuilla kuin opetusluvalla opetetuilla ja miehillä suurempi kuin naisilla. Suurin rikkomusmäärän vähennys oli 18-vuotiailla autokoulussa opetetuilla miehillä. Ennen uudistusta liikennerikkomuksia suhteessa ajokortillisiin oli useammin autokoulussa opetetuilla, uudistuksen jälkeen opetusluvalla opetetuilla. Tämän voidaan katsoa olevan vaikutusta maallikko-opetuksen suosion voimakkaasta kasvusta ja siitä, että kuljettajantutkinto ei toimi nykyisellään riittävän osaamistason varmistajana ja norminmukaisen toiminnan tarkastuspisteenä. Yksi ajokorttiopetuksen järjestelmälähtöinen tavoite on ajamista ohjaavien normien siirtäminen seuraavalle kuljettajasukupolvelle ja normien noudattamisen edistäminen. Ammattilaisen lähestymistapa on enemmän normilähtöinen ja siinä pyritään välittämään normisto pitkälti alkuperäisessä normimuodossa, jossa käytäntö on lähempänä alkuperäistä muotoa. Maallikko-opetuksessa pystytään puolestaan tarjoamaan suuri määrä harjoittelua kohtuullisin kustannuksin, mutta ei saavuteta ammattiopetuksen tasoista tarkkuutta ja sääntöjen mukaisuutta.

***49 § Opetustodistus***

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry pyytää huomioimaan ristiriidan käytettävien termien yhdenmukaisuuden osalta kyseisen pykälän viittauksessa. Mikäli tosiasiallisesti tarkoitetaan, että kyseinen ajo-opetus on suoritettava hyväksytysti, niin hyväksytylle ajo-opetukselle olisi luotava yhteiset arviointiperusteet.

*Edellä 35–37 §:ssä tarkoitetun koulutuksen ja 35 §:n 3 momentissa tarkoitetun ajo-opetuksen **hyväksytysti** suorittaneelle on annettava siitä todistus.*

*35 § 3 momentti. Moottoripyörän ensimmäisen ajokortin ja auton B-luokan ajokortin suorittamisen edellytyksenä on, että ajokorttia suorittava on **saanut** ajo-opetusta.*

***50 § Kokeilulupa***

*Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää luvan ryhmän 2 kuljettajaopetuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen.*

Ehdotuksessa luovuttaisiin ryhmän 1 kuljettajaopetuksen kokeilumahdollisuudesta. Opetuksen toteuttamista ja määrää koskevaa sääntelyä on jäämässä ajokorttiopetukseen. Harkittujen kokeilujen ja tutkimusten kautta ryhmän 1 kuljettajaopetuksen kehittämiseksi tulisi säilyttää nykyisen kaltainen mahdollisuus.

15.11.2017
Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
Asiantuntijapyyntö 13.11.2017

Muutosehdotus: *Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää luvan ~~ryhmän 2~~ kuljettajaopetuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen.*

***52 §. Kuljettajantutkinnon tarkoitus ja sisältö***

Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry huomauttaa, että ehdotuksessa esitetään B-luokan tutkinnon palautteellisuuden kattavan viidessä minuutissa nykyisen harjoitteluvaiheen ja syventävän vaiheen 11 oppitunnin vaativammatkin turvallisuustaidot. Tämä luo tiukat vaatimukset kokeen palautteellisuuden kehittämiselle uusien kuljettajien välittömästi kortin saannin jälkeisen korkean onnettomuusriskin vähentämiseksi.

***53 §. Kuljettajantutkinnon rakenne ja toteuttaminen***

Nykyisestä poiketen mopon ajokorttia suoritettaessa suoritettaisiin aiemmasta poiketen teoriakoe ja ajokoe liikenteessä. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry ehdottaa kaksipyöräisen mopon kuljettajantutkintoon sisällytettäväksi ehdotetun lisäksi nykyisen käytännön mukaisen käsittelykokeen, jolla varmistetaan kaksipyöräisen ajoneuvon erityispiirteiden hallitseminen liikenneturvallisuuden kannalta testattavilla tehtävillä.

B-luokassa ehdotetaan ajokokeen kestoa pidennettäväksi nykyisestä, mikä toteutettaisiin asetustason muutoksin. Nykyisin vähimmäiskesto on 45 minuuttia ja aikaa ehdotetaan lisättäväksi 15 minuutilla ajotaidon arvioinnin monipuolistamiseksi. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry pitää ehdottoman tärkeänä ajokokeen keston pidentämistä, koska koulutusvaatimuksia esitetään väljennettäväksi. Lakiehdotuksen kuljettajantutkintoa käsittelevässä kohdassa 3.3.6 tarkennetaan ajankäyttöä B-luokan kokeeseen kaavaillun 60 minuutin kokonaisajan osalta. Alemman tason säädöksillä ehdotetaan ajankäytön joustavoittamista ajokorttia suorittavan henkilön yksilöllisten tarpeiden huomioimiseksi sekä ajamisessa että palautteen käsittelyssä. Esitetyn mukaisesti tämä mahdollistaisi myös esimerkiksi aiempien tutkintojen perusteella hankitun osaamisen huomioimisen ajokokeen ajankäytössä. Tällöin ajokokeen kesto ei kaikkien kokeen suorittajien osalta muuttuisikaan. Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry ei kannata tutkinnon ajankäytön joustavoittamista aikaisemman osaamisen perusteella. Tämä asettaisi kokeen suorittajat hyvin eriarvoiseen asemaan ja heikentäisi tutkinnon vaikuttavuutta varmistaa riittävät ajovalmiudet uudelta kuljettajalta. Järjestelmän muuttamista on perusteltu juuri tutkinnon vaativuuden ja palautteellisuuden lisäämisellä, koska opetusvaatimuksia väljennettäisiin ja B-luokan vaiheittaisuudesta luovuttaisiin. Kyseinen keskeisissä ehdotuksissa mainittu ajankäytön jousto heikentää merkittävästi tutkinnon luotettavuutta ja uskoa kuljettajantutkinnon tosiasialliseen kehittämiseen.

Sampsa Lindberg
toiminnanjohtaja
Liikenteen turvallisuuskouluttajat ry